

ספרי' – אוצר החסידים – לויבאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ חיי שרה, מבה"ח כסלו, ה'תשל"ג

חלק א – יוצא לאור לש"פ תולדות, ב' כסלו, ה'תשע"ט

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

פתח דבר

לקראת ש"פ תולדות, ב' כסלו הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות ש"פ חיי שרה, מבה"ח כסלו, ה'תשל"ג — הנחה בלתי מוגה (חלק שני י"ל אי"ה לש"פ ויצא).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצש"ק מברכים כסלו, ה'תשע"ט,
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2018 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5779 • 2018

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד. שיחת ש"פ חיי שרה, מבה"ח כסלו, ה'תשל"ג.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א קידש על היין.

א. התוועדות זו קשורה עם שבת מברכים חודש כסלו, ולכן, כאן המקום והזמן לדבר לכל לראש אודות ענינו של חודש כסלו.

וכמדובר כמ"פ שישנם ענינים ששויים בכל החדשים, ולדוגמא: בכל חודש יש ראש חודש, ולפנ"ז ערב ר"ח, וכן סיום החודש, וכמו"כ יש בו שבתות וימי החול; ונוסף לזה יש ענינים שבהם מחולקים חדשי השנה זה מזה, כיון שלכל חודש — ובנדו"ד: חודש כסלו — יש ענין המיוחד לו. וכדי לידיע מהו ענינו המיוחד של חודש כסלו — יש לעיין בתורה, דכיון ש"אסתכל באורייתא וברא עלמא"¹, הרי מובן, שכדי לברר את התוכן הפנימי שבכל דבר שבעולם, הנה הדרך הישרה והאמיתית לזה היא — לראות מה כתוב על זה בתורה, והיינו, לראות מהי נקודת הדבר בנוגע לעניני התומ"צ.

ובנוגע לחודש כסלו — הרי זה ימי החג שבו, ימי החנוכה², שבו אירע הנס ש"מצאו .. פך אחד של שמן שהי' מונח בחותמו של כהן גדול, ולא הי' בו להדליק אלא יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים"³ — שזוהי הנקודה של חודש כסלו בנוגע לעניני תומ"צ.

ב. ולהעיר, שאע"פ שחנוכה נמשך גם בחודש טבת — הרי התחלת ימי חנוכה ועיקרם [באיכות, ובמילא גם בכמות, רוב הימים] היא בחודש כסלו.

והענין בזה — שהמאורע שממנו התחיל הנס, ש"מצאו פך אחד של שמן", הי' בחודש כסלו, ביום ראשון של חנוכה.

ולכן, ברכת שהחיינו היא ביום הראשון דחנוכה דוקא. ויש עוד ענינים שבהם מודגש יחודו של יום ראשון דחנוכה, כמו בפלוגתא דב"ש וב"ה³ בנוגע ליום ראשון, אם "מדליק שמונה", "כנגד ימים הנכנסין", או "מדליק אחת", "כנגד ימים היוצאין".

1) זח"ב קסא, ריש ע"ב.

2) זח"ב קסא, ריש ע"ב.

3) זח"ב קסא, ריש ע"ב.

1) זח"ב קסא, ריש ע"ב.

2) ראה גם שיחת ש"פ חיי שרה, מבה"ח

3) שבת כא, ב.

וענין זה מודגש יותר בכך שהנס הי' באופן ש"מצאו פך אחד של שמן .. (ש)לא הי' בו אלא להדליק יום אחד":

לכאורה אינו מובן: למה הי' הנס באופן שמצאו שמן שהי' מספיק עבור יום אחד בלבד, ולא באופן שימצאו מלכתחילה כמות שמן שתספיק לשמונה ימים (עד שיספיקו להכין שמן חדש) — הרי הרבה דרכים (שלוחים) למקום⁴, ובודאי הי' הקב"ה יכול לעשות נס באופן שימצאו שמן לשמונה ימים!?

ליתר ביאור:

לצורך הדלקת המנורה יש צורך בשמן מיוחד — שהרי לא כל השמנים כשרים למנורה, כפי ששינו במנחות⁵: "הראשון (ראשון שבראשון, ראשון שבשני, וראשון שבשלישי) למנורה והשאר למנחות", ועכצ"ל, שהנס הי' באופן שמצאו שמן הראוי למנורה.

וא"כ, למה הי' הנס באופן שמצאו שמן רק עבור יום אחד, שאז יש צורך שבכל יום ישאר מעט שמן עבור היום שלאחריו (לפי א' הביאורים בתירוץ של הבית יוסף⁶), שעליו יחול הנס (כיון שצריך להיות דבר מסויים שעליו יחול הנס⁷) — הרי טוב יותר אילו הי' הנס באופן שימצאו לכתחילה פך שמן שיהי' בו כדי להדליק שמונה ימים בדרך הטבע?!

והביאור בזה:

כל ענין הנס עשה הקב"ה כדי להראות חיבתן של ישראל — שהרי מצד הדין היו יכולים להדליק את המנורה בשמן טמא, כיון ש"טומאה דחוי' היא בציבור" (או "הותרה בציבור")⁸, ורק כדי להראות חיבתן של ישראל עשה הקב"ה נס שיוכלו להדליק המנורה בשמן טהור דוקא (כמבואר בארוכה באחרונים⁹).

אמנם, ענין זה גופא יכול להיות בב' אופנים: (א) שימצאו מלכתחילה מספיק שמן עבור שמונה ימים, (ב) נס גדול יותר — שמצאו שמן שלא הי' בו להדליק אלא יום אחד, ונעשה נס והדליקו ממנו שמונה ימים.

וכדי להראות עוד יותר את חיבתן של ישראל — הי' הנס באופן

(4) ספורנו מקץ מד, טז. כלי יקר וארא ח, תירוץ).

כז. בחיי שופטים יט, יט. פרש"י בשלח טז, (7) ראה ט"ז שם.

לב. איוב לז, ח. יומא פז, א. ועוד. (8) פסחים פ, סע"א. וש"נ.

(5) מנחות פז, א. (9) פנ"י שבת שם. שו"ת ח"צ ספ"ז —

(6) פר"ח לאר"ח סעתי"ר סק"א (ד"ה עוד הובא בגליוני הש"ס שם.

שיהי' ניכר שבכל יום עושה הקב"ה נס מיוחד כדי שבנ"י יוכלו להדליק את המנורה בשמן טהור.

ומזה מובן, שאע"פ שהנס הי' במשך כל שמונת ימי חנוכה, מ"מ, התחלת ועיקר הנס — שמצאו פך אחד של שמן, ובאופן שלא הי' בו אלא להדליק יום אחד, שמראה יותר את חיבתן של ישראל — הי' ביום הראשון, בכ"ה בכסלו.

וכל זה — בנוגע לנס השמן; ועאכו"כ בנוגע לענין הב' שבחנוכה, נצחון המלחמה, כפי שאומרים בנוסח "ועל הנסים": "מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים" — הרי ענין זה הי' רק בחודש כסלו, שהרי המלחמה עם היוונים נסתיימה בכ"ד בכסלו¹⁰.

[ומה שמזכירים נצחון המלחמה בנוסח "ועל הנסים" בשאר ימי חנוכה (גם בחודש טבת) — הרי זה ע"ד שאומרים בנוגע לחג הפסח: "אילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו כו' משועבדים היינו לפרעה במצרים"¹¹, ועד"ז בנדוד: לולי נס נצחון המלחמה בחודש כסלו, הי' נמשך שעבוד היוונים גם בחודש טבת. אבל נצחון המלחמה בגלוי הי' בחודש כסלו].

ג. ועוד ענין בחודש כסלו — חג הגאולה י"ט כסלו, שאז התחיל עיקר הענין דגילוי פנימיות התורה באופן ד"יפוצו מעינותיך חוצה"¹², ועד שנקבע ל"ראש השנה"¹³, "בלימוד החסידות ודרכי החסידות"¹⁴.

ואע"פ שחג הגאולה י"ט כסלו הוא מאורע בפני עצמו שאירע כמה דורות (אלפי שנים) לאחרי המאורע דנס חנוכה — הרי כיון שגם מאורע זה אירע בחודש כסלו, כך, שגם ענין זה הוא הנקודה של חודש כסלו, עכצ"ל, שהענין של י"ט כסלו קשור עם הענין של חנוכה, ועד שענינם אחד¹⁵ (כדלקמן).

אלא שזהו בדוגמת כללות ענין פנימיות התורה, שאין בזה משום "לא תוסף"¹⁶ ח"ו, אלא ע"ד החילוק שבין נשמה לגוף, והיינו, שנגלה תורה היא גופא דאורייתא, ופנימיות התורה היא נשמתא (ועד לנשמתא

רנט). וש"נ (נעתק ב"היום יום" בתחלתו). לקו"ד ח"ד תשנט, ב ואילך. פאקסימיליא מהאגרת נדפסה בקונטרס "ומעין" ע' 17.
 (14) "היום יום" בסופו.
 (15) ראה גם
 (16) פ' ראה יג, א.

(10) מאירי שבת שם. וראה גם תו"מ סה"מ כסלו ע' קפו הערה 3. וש"נ.
 (11) נוסח הגדה של פסח.
 (12) ראה סה"ש תורת שלום ס"ע 112 ואילך.
 (13) אגה"ק של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, ד' ט"ז כסלו תרס"ב (אג"ק שלו ח"א ע')

דנשמתא) דאורייתא¹⁷; ועד"ז בנוגע לחנוכה וי"ט כסלו, שחנוכה הו"ע הגוף, וי"ט כסלו הו"ע הנשמה.

ד. והביאור בזה:

ענינו של חנוכה הוא — שלאחרי ש"נכנסו יוונים להיכל (ו)טמאו כל השמנים שבהיכל", "גברה מלכות בית חשמונאי ונצחום"³, באופן ש"מסרת .. טמאים ביד טהורים", "ואחר כך באו בניך .. וטהרו את מקדשך וכו"¹⁸, והדליקו את המנורה בשמן טהור כו'.

כלומר: היוונים לא רצו להחריב את ביהמ"ק, כי אם לטמא אותו; מלכות רומי החריבה את ביהמ"ק השני, וכן מלכות בבל שלפנ"ז החריבה את ביהמ"ק הראשון; משא"כ היוונים — אף ש"כשנכנסו .. להיכל" היו יכולים להחריבו, הנה לא זו היתה כוונתם; הם רצו שביהמ"ק ישאר בקיומו, אלא ש"טמאו כל השמנים שבהיכל" (נוסף על ההיכל עצמו), והיינו, שרצו להשתמש בביהמ"ק עבור הענינים שלהם, שהם היפך הטהרה והיפך הקדושה¹⁹.

והנס דחנוכה הוא — שבנ"י ניצחו וטיהרו את ביהמ"ק מטומאת היוונים, והדליקו את המנורה בשמן טהור, והיינו, שהפעולה דחנוכה היא שלילת האפשרות לטמא את ביהמ"ק ולהשתמש בו עבור ענינים בלתי טהורים, אלא להבטיח שביהמ"ק ישאר בטהרתו ובקדושתו.

וענין זה קשור גם עם חנוכת ביהמ"ק השלישי שקשורה עם חודש כסלו²⁰ — שהרי ענין חנוכת ביהמ"ק מתבטא בכך שמבדילים את ביהמ"ק מכל העולם כולו, והיינו, שעושים מחיצה בין ביהמ"ק עם שאר העולם, שביהמ"ק הוא מקום טהור, וכל דבר שאינו טהור אינו שייך שם כו'.

ה. וזהו גם תוכן הענין של י"ט כסלו — התגלות תורת החסידות, פנימיות התורה:

הטעם שלא מספיק לימוד נגלה דתורה, אלא צריך ללמוד גם פנימיות התורה הוא — בגלל שיש חיוב של אהבת ה' ויראת ה', "והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו בשעה שיתבונן האדם במעשיו .. ויראה מהן חכמתו וכו'" (כמ"ש הרמב"ם בהל' יסודי התורה²¹), והרי ההתבוננות בגדלות הא-ל כו' (קודם התפלה²²) מתאפשרת ע"י לימוד פנימיות התורה דוקא.

(20) נתבאר בשיחת ש"פ ויגש תשל"ד

סכ"א (ת"מ חע"ה ע' ..).

(21) פ"ב ה"ב.

(22) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסצ"ח. וש"נ.

(17) זח"ג קנב, א.

(18) נוסח "ועל הנסים".

(19) ראה גם ת"מ חנ"א ע' 419. וש"נ.

— כשם שכדי לידע דין השייך לאו"ח יש לעיין בשו"ע חלק או"ח (ולא בחלק חו"מ), וכדי לידע דין השייך לחו"מ יש לעיין בשו"ע חלק חו"מ (ולא בחלק או"ח), כמו"כ כדי לידע הענינים שמביאים לאהבת ה' ויראתו יש ללמוד פנימיות התורה דוקא.

ועוד זאת, שכאשר באים לאהבת ה' ויראתו, הרי זה פועל גם בלימוד נגלה דתורה:

החילוק בין לימוד התורה מתוך אהבה ויראה או ללא אהבה ויראה — שלימוד התורה ללא אהבה ויראה "לא סלקא לעילא" (כלשון התקו"ז²³), ובלשון הגמרא במסכת יומא²⁴: "זכה, נעשית לו סם חיים, לא זכה, נעשית לו כו" (היפך סם חיים), ובלשון המשנה²⁵ (שיכול להיות מעמד ומצב ש) "מגלה פנים בתורה שלא כהלכה", והיינו, שיתכן שלומד תורה, והלימוד הוא מתוך חיות ולהט ("מיט אַ קאָך"), ובאופן פנימי, ועד ש"מגלה פנים בתורה", ואעפ"כ הרי זה "שלא כהלכה"! — הוא טוען שיש לו "סמיכה" לרבנות, ולכן יכול לפסוק דין בתורה, אבל לפועל אינו מצייט לשו"ע, אלא אומר שהתורה אומרת כפי שהוא רוצה; הוא מנצל את התורה בהתאם לרצונו!

וכיון שכן, הרי הוא גרוע יותר מ"עם הארץ" — כי, "עם הארץ" מורד בהלכה ואומר בפירוש שאין לו שייכות להלכה, ובמילא, כשיגיע למסקנא שצריך לציית להלכה, אזי ישוב בתשובה; משא"כ "המגלה פנים בתורה שלא כהלכה" — כיון שמכריז שאינו הולך נגד התורה, אלא התורה מסכימה עמו (ולאחרי שמכריז זאת ריבוי פעמים, אזי משלה את עצמו שכן הוא באמת...), הרי לעולם לא ישוב בתשובה, כיון שחושב שאין לו על מה לשוב בתשובה!

ואפילו אם הוא בעצמו יודע בלבבו את האמת, שפוסק כן (לא מצד התורה, אלא) מצד פניות כו' — הרי התלמידים שלו אינם יודעים שעושה זאת מצד פניות, אלא חושבים שעושה כן בגלל (שיש לו סמיכה לרבנות, וסובר) שזוהי דעת התורה, ולכן, לא ישובו בתשובה לעולם.

ובכן: בנוגע לתורה עצמה — אין זה עושה שינוי בתורה, שהרי "זאת התורה לא תהא מוחלפת"²⁶, וכמ"ש²⁷ "הלא כה דברי כאש", "מה אש אינו מקבל טומאה אף דברי תורה אינן מקבלין טומאה"²⁸; אבל

23) ת"י (כה, ב). רמב"ם הלי' יסוה"ת רפ"ט. הלי' מלכים פי"א

24) עב, ב. סה"ג. פיה"מ סנהדרין פ' חלק יסוד התשיעי.

25) אבות פ"ג מי"א. (27) ירמי' כג, כט.

26) עיקר הט' מי"ג העיקרים. וראה (28) ברכות כב, א.

בנוגע לפועל — הולך בעצמו ומוליך את תלמידיו וכל ההולכים בעקבותיו בדרך שמוליכה להיפך של גן-עדן! — רב שמוליך את תלמידיו שלא בדרך הישרה, לא יכול לצאת ממנו דבר טוב!

ונמצא, שכאשר לימוד התורה הוא ללא אהבה ויראה (בגלל העדר לימוד פנימיות התורה), הנה התורה עצמה היא בשלימותה, אבל היא נמצאת בידם של "טמאים" ו"זדים" — להיפך מ"עוסקי תורתך".

וזהו החידוש של י"ט כסלו — גילוי פנימיות התורה — גאולת התורה ממעמד ומצב של אפשרות להיות מנוצלת לענינים בלתי טהורים כו' (מצד הלימוד ללא אהבה ויראה, באופן ד"לא זכה", ובאופן ש"מגלה פנים בתורה שלא כהלכה" ח"ו), ולהבטיח שהתורה תישאר בטהרתה ובקדושה (גם בנוגע לפועל, שהרי בנוגע לתורה עצמה לא שייך ענין של טומאה, כנ"ל) — ע"י לימוד פנימיות התורה, שאז נעשה גם לימוד נגלה דתורה באופן טהור, מתוך אהבת ה' ויראתו, והיינו, שלימוד התורה הוא לא (רק) בגלל ש"היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים"²⁹; ענין זה הוא טפל אצלו, ואילו עיקר הלימוד הוא בגלל ש"בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו" (כנוסח ברכת התורה).

ונמצא, שיי"ט כסלו הוא הפנימיות של חנוכה, כי, כאשר התורה היא בטהרתה, הרי זה נמשך גם בעולם, שביהמ"ק הוא בטהרתו.

ו. ובפרטיות יותר, הנה החידוש של י"ט כסלו הוא בהתגלות פנימיות התורה בתורת חסידות חב"ד, שכל אחד יוכל ללמוד ולהבין ולהשיג בשכלו, ובסגנון הידוע: בחכמה בינה ודעת — ר"ת חב"ד, שע"ז נעשה גם לימוד הנגלה מתוך אהבה ויראה כו'.

ועדיין צריך להבין: מה הי' עד י"ט כסלו?

אך הענין הוא — שעד אז לא הי' לימוד הנגלה על אתר בעומק כ"כ; הלימוד הי' יותר באופן של פלפול ושקו"ט ממקום אחד למקום שני, לתרץ ולשלול קושיא ממקום אחר כו', ולא באופן של עיון והתבוננות בעומק הסברא על אתר כו'.

ולהעיר: אצל גדולי ישראל הי' הלימוד בעמקות כו' במשך כל הדורות, אבל לא אצל כל בני"; ודוקא בדורות האחרונים נתחדש ונקבע סדר הלימוד אצל כל בני", החל מילדים קטנים, יהי' באופן של עיון והתבוננות בעומק הסברא שבכל ענין וענין כו'.

וכיון שלאחרונה נתחדש שלימוד נגלה דתורה יהי' ביתר הבנה והשגה, הוצרך להיות כן גם בנוגע לפנימיות התורה — שזהו החידוש של י"ט כסלו, שהעומק של תורת החסידות יומשך בהבנה והשגה באופן שכל אחד יוכל להבין.

ז. וההוראה מזה לכל אחד מישראל — שהרי מכל ענין צריך להיות "בכך" בנוגע לפועל, וכך בנוגע לשבת מברכים חודש כסלו, שבו מברכים את ראש החודש וכל החודש כולו (כיון שר"ח כולל את כל החודש):

אצל כל יהודי יש "בית מקדש", וברור הדבר שביהמ"ק שבו הוא בשלימותו בכל פרטיו, אבל, יש להבטיח שביהמ"ק שבו ישאר טהור, והיינו, שצריך להיות מובדל ומופרש מכל ענין של טומאה, שלא ליגע אפילו בדבר טמא.

כלומר: גם כשמדובר אודות נגיעה בלבד בדבר טמא (לא באופן שאוכל ושותה או לובש כו'), ולכאורה: מה בכך? — צריך לידע שאסור אפילו ליגע בדבר טמא, וכאשר נוגע בדבר טמא אפילו פעם אחת, אזי נטמא על כל ימי חייו, ויש צורך בהשתדלות מיוחדת — טבילה — כדי להסיר ממנו את הטומאה.

וכדי לפעול על עצמו ההבדלה מכל עניני טומאה — הרי זה עי"ז שלימוד התורה הוא באופן של טהרה, מתוך אהבת ה' ויראתו, וכאמור, "היאך היא הדרך לאהבתו ויראתו בשעה שיתבונן האדם במעשיו וכו'", שבכללות הרי זה הענין של לימוד תורת החסידות, כנ"ל.

ואף שישנם כאלו שרוצים לטמא ח"ו את המקדש שבו — אין לו להתירא מהם, עם היותם "רבים" וכו', כי בודאי שהקב"ה לא יניח זאת, ויעשה נס כו', כפי שהי' בימי חנוכה — "בימים ההם בזמן הזה"; ממנו נדרש רק להבדל מענינים בלתי טהורים, בידעו, שדבר טמא אינו שייך אליו, וזוהי הדרך היחידה לנצח בכל המלחמות עם הגוים, החל מהמלחמה הפנימית עם ה"א-ל זר אשר בקרבך"³⁰.

וזוהי ההוראה שצריך כל אחד ליקח משבת מברכים כסלו — בנוגע לב' ענינים הנ"ל: (א) לימוד פנימיות התורה, (ב) (ועי"ז) שמירת טהרת ביהמ"ק שלו.

ומובן, שמצד אהבת ישראל, "ואהבת לרעך כמוך"³¹,

— שקשור גם עם לימוד התורה בטהרה, בגלל שהקב"ה "בחר

31) קדושים יט, יח.

30) ראה שבת קה, ב.

בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו" (כנ"ל ס"ה), כי, כשמתבונן שגם את רעהו בחר ה' ונתן לו את תורתו, הרי בודאי שצריך לאהוב אותו — אינו מסתפק בשמירת הטהרה בביהמ"ק שלו ובד' אמות שלו, אלא הולך ומספר זאת ליהודים נוספים, לכל מי שרוצה לידע מהי ההוראה של חודש כסלו,

וענין זה פועל גם בעולם, שכל העולם כולו נעשה טהור, שזוהי גם הדרך היחידה לפעול שלום בעולם — לא ע"י מריבות כו' [ולא ע"י סמים ("דראַג'ס"), שזהו דבר המזיק לו ולכל העולם], אלא ע"י ההבדלה מענינים בלתי-רצויים כו'.

ועד שע"ז זוכים לגילוי דלעתיד לבוא — "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים"³², ביחד עם בנין ביהמ"ק השלישי, שבו תהי' הדלקת המנורה (וכפי שאומרים בנוסח ד"על הנסים": "והדליקו נרות בחצרות קדשך", לאחר ש"טהרו את מקדשך"), בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שיבנה מקדש במקומו ויקבץ נדחי ישראל³³, בקרוב ממש.

* * *

ח. נוסף על כללות הענין ד"אסתכל באורייתא" כדי לידע תוכנו הפנימי של כל דבר שבעולם (כנ"ל ס"א), צריכה להיות גם התבוננות מיוחדת בפרשת השבוע, כדי ללמוד הוראות בנוגע לעניני השבוע, שזהו הענין ד"אסתכל באורייתא וברא עלמא" בשייכות להנהגתו של יהודי בשבוע זה בפרט.

ובפרשת השבוע עצמה (שיש בה כמה נקודות שמהם יכולים ללמוד הוראות, וגם נקודה הקשורה עם המדובר לעיל אודות ענינו של חודש כסלו) — יש להתעכב על ענין הקשור עם דרך הפשט שבתורה (כדלקמן), שלכן הרי זה ענין ששייך לכל אחד מישראל, שיש לו שייכות לחלק הפשט שבתורה.

— כל יהודי שייך אמנם לכל חלקי התורה, גם לרמז דרוש וסוד, אבל בנוגע לשאר חלקי התורה אין זה דבר שמוכרח להיות "בגלגול זה" דוקא, אלא יכול להיות גם "בגלגול אחר"³⁴. וגם ב"גלגול זה" גופא יכול להיות חילוק מיום ליום כו'; ואילו השייכות לחלק הפשט שבתורה — ישנה אצל כל אחד מישראל בכל יום ויום, שהרי התורה היא "חיינו

(34) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"א ה"ד. וש"נ.

(32) ישע"י יא, ט. וראה לקמן סי"ז.
(33) רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

ואורך ימינו³⁵, ובנוגע לענין החיים לא שייך לומר שחי יום אחד, ומדלג יום, וביום שלאח"ז מתחיל לחיות עוד הפעם³⁶, אלא בכל יום ויום קשור יהודי עם התורה — שזוהי שייכותו לחלק הפשט שבתורה.

וכמובן גם מהכלל "אין מקרא יוצא מידי פשוטו"³⁷, שלכן, גם כאשר יהודי לומד שאר חלקי התורה, הרי הוא קשור גם עם חלק הפשט שישנו בענין זה, ובלשון הגמרא³⁸: "מי איכא מידי .. דלא רמזי באורייתא", כך, שאפילו הענינים השייכים לחלק הרמז והדרוש והסוד שבתורה, נרמזים גם בחלק הפשט שבתורה.

ט. בפרשת השבוע נאמר³⁹ "ויקם שדה עפרון", ומפרש רש"י [ב] פירושים: פירוש א', שאינו לפי פשוטו של מקרא, ופירוש שני לפי פשוטו של מקרא (שזה ענין הדורש ביאור לעצמו — מדוע מקדים רש"י הפירוש שאינו לפי פשוטו של מקרא⁴⁰), אבל כאן נוגע הפירוש הראשון, כמדובר כמ"פ שהפירוש הראשון הוא העיקרי]: "תקומה היתה לו, שיצא מיד הדיוט ליד מלך".

והנה, הלשון "קיימה" ("תקומה") שולל ענין של גרעון — נפילה⁴¹, שהרי "קיימה" היא היפך הנפילה,

[ולא כמו הלשון "עלי" שאפשר לפרשו בב' אופנים: (א) ששולל ירידה, (ב) או ששולל עמידה, שאינו ענין של גרעון — שהרי "עמידה" היא דרגא נעלית בעבודת ה', כידוע שקודם ירידת הנשמה למטה עבודתה היא באופן של עמידה, כמ"ש⁴² "חי ה' אלקי ישראל אשר עמדתי לפניו", וכמאמר⁴³ "כל נשמתא ונשמתא קיימא בדיוקנאה קמי מלכא קדישא"], וכלשון המדרש⁴⁴ (שזהו מקורו של פירוש רש"י הנ"ל): "ויקם שדה עפרון, דהות נפילה וקמת וכו'".

ומזה מובן, שלולי פעולת אברהם בקניית שדה עפרון, הנה לא זו בלבד שלא הי' נפעל עליו בשדה עפרון, אלא הי' מצב הפכי — מצב של נפילה, ועי"ז שאברהם קנה את שדה עפרון, שלל את הגרעון של נפילה, ופעל ענין של "תקומה".

(41) כמובן גם ממ"ש ("וישב לז, ז) "והנה קמה אלומתי גו' והנה תסובינה אלומתיכם ותשתחוין לאלומתי".
(42) מלכיס־א יז, א.
(43) ראה סה"מ תשי"א ע' 11. וש"נ.
(44) ב"ר פנ"ח, ח.

(35) נוסח תפלת ערבית — ע"פ לשון הכתוב ס"פ נצבים.
(36) ראה גם
(37) שבת סג, א. וש"נ.
(38) תענית ט, א.
(39) כג, יז.
(40) ראה לקו"ש חל"ה ע' 82 ואילך.

ובגלל זה השתדל אברהם אבינו ביותר לקנות שדה עפרון, ועד ששילם עבורה "ארבע מאות שקל כסף (ולא עוד אלא) עובר לסוחר"⁴⁵, כפירוש רש"י "שקלים גדולים שהן קנטרין כו":

לכאורה אינו מובן: כיון שאברהם הי' מחושב ביותר בממונו,

— שלכן צריך רש"י לבאר הטעם למ"ש בהמשך הפרשה⁴⁶ "ולבני הפלגשים גו' נתן אברהם מתנות", "מה שניתן לו על אודות שרה ושאר מתנות שנתנו לו, הכל נתן להם, שלא רצה ליהנות מהם", דכיון שאין זה ענין שהתייגע עליו, אלא ענין שניתן לו במתנה, "נהמא דכיסופא"⁴⁷, לא רצה אברהם ליהנות ממנו, ולכן נתנו "לבני הפלגשים"; ואילו מה שאברהם מוריש ליצחק בנו (ועל ידו לבניו אחריו, כל בני"י עד סוף כל הדורות), אין זה ענין של מתנה (כי ענין של מתנה אינו שייך ליצחק), אלא הענין ד"אדם לעמל יולד"⁴⁸ —

למה הסכים לשלם סכום גדול ביותר ("ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר") עבור מערת המכפלה?!

ובפרט שלא קנה זאת כדי להקים ישיבה ללמוד תורה (כמארוז"⁴⁹ "אברהם זקן ויושב בישיבה הי'"), שזהו ענין שיש ממנו פירות ופירי פירות, וגם לא בגלל שאדם וחיה קבורים שם⁵⁰, אלא קנה זאת עבור ענין חד-פעמי — קבורת שרה, שמצד גודל מעלתה, הרי כל מקום שבו הי' מנוחה כבוד, הי' נעשה מקום קדושה, וא"כ, למה הי' נוגע לאברהם כ"כ לקנות את מערת המכפלה דוקא?!

אך הענין הוא — שאברהם ידע שעליו לפעול "תקומה" בשדה עפרון, ולולי זאת, לא זו בלבד שלא תתעלה, אלא תהי' במעמד ומצב של נפילה, ולכן, כדי למנוע הגרעון שבנפילה ולפעול ענין של "תקומה", השתדל אברהם אצל בני חת בכל מיני השתדלות, עד ש"וישתחו אברהם לפני עם הארץ"⁵¹, ושילם עבורה "ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר", ובלבד לקנות את השדה מעפרון.

וכתוצאה מזה נעשתה מערת המכפלה מקום שבו מתפללים בני"י להקב"ה במשך כל הדורות, וממשיכים עי"ז ריבוי ברכות וישועות.

48) איוב ה, ז. וראה סנהדרין צט, ריש

ע"ב.

49) יומא כח, ב.

50) פרש"י פרשתנו שם, ב.

51) פרשתנו שם, יג.

45) פרשתנו שם, טז.

46) כה, ו.

47) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת

ז, ריש ע"ד. ובכ"מ.

י. והנה, ע"פ מ"ש⁵² "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו וגו'", מובן, שענין זה מסר אברהם בירושה לכל בניו — שיפעלו ענין של "תקומה" בכל פעולותיהם, ולא רק בענינים שהם "דרך ה' לעשות צדקה ומשפט"⁵², אלא גם בעניני העולם, כמו שדה עפרון, שגם שם פעל אברהם להוציאה ממעמד ומצב של נפילה ולהביאה למעמד ומצב של "תקומה"; ועאכו"כ עכשיו, לאחר מ"ת, בודאי נדרשת עבודה זו מכאו"א מבני".

והענין בזה:

כאשר תובעים מיהודי לפרוש מכמה ענינים ולהתנהג בדרך התומ"צ ע"פ הוראת השו"ע — יכול לטעון: ראשית, צריך לידע אם כדאי לו לפרוש מענינים אלו, ומה יפעל עי"ז כו', ושנית, זהו ענין פרטי שנוגע רק אליו, והרי ישנו דין מפורש ש"החובל בעצמו .. פטור" (מדיני אדם)⁵³, כך, שיכול להתנהג בחייו כרצונו.

ועל זה אומרים לו: עליך לדעת שהפעולה שלך נוגעת לכל העולם כולו — שהרי "כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם"⁵⁴, ועד שע"י "מצוה אחת" "הכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות"⁵⁵, כך, שבידך תלוי הדבר אם העולם יהי' במצב של "תקומה" או במצב של נפילה: ע"י ההנהגה בדרך התורה, מעלים את העולם (ועאכו"כ חלקו בעולם) למצב של "תקומה", ולולי זאת, הנה לא זו בלבד שלא פועלים עילוי בעולם, אלא אדרבה: פועלים מצב הפכי בעולם — ירידה ונפילה.

ולכן, כאשר ע"פ שו"ע צריך לעשות פעולה מסויימת — הרי זה תפקידו ושליחותו בעולם, ובסגנון האמור: לפעול תקומה בשדה עפרון; ואם אינו ממלא זאת, הנה לא זו בלבד שה"שדה" לא מתעלית, אלא אדרבה, שפועל בה ירידה ונפילה, כנ"ל מלשון המדרש: "דהות נפילה". וכיון שכן, אין לו לטעון: למה להתעסק עם "שדה עפרון" דוקא, בה בשעה שיכול לבחור ענין קל יותר, אלא עליו להתמסר ולהשתדל בכל מיני השתדלות לקיים שליחות זו, אפילו אם יש צורך ביגיעה באופן ד"וישתחו"!

והכח על זה הוא מאברהם אבינו, שהשתדל והתייגע לקנות את שדה עפרון, ודוקא ע"י עבודתו — לא עי"ז שהיו שם אדם וחיה, יציר

הלי' סנהדרין פי"ב ה"ג.

(52) וירא יח, יט.

(55) קידושין מ, ריש ע"ב. רמב"ם הלי'

(53) ב"ק צ, ב (במשנה).

תשובה פ"ג ה"ד.

(54) סנהדרין לו, סע"א (במשנה). רמב"ם

כפיו של הקב"ה⁵⁶, אלא דוקא ע"י עבודת האדם — פעל תקומה בשדה עפרון, ועד שע"ז נעשית מערת המכפלה מקום שבו מתפללים בני"ה להקב"ה, וממשיכים ברכה והצלחה בכל המצטרך להם.

יא. ובפרטיות יותר:

כיון שבריאת העולם היא "בראשית"⁵⁷, "בשביל התורה שנקראת ראשית ובשביל ישראל שנקראו ראשית"⁵⁸, וכתיב⁵⁹ "גם את העולם נתן בלבם" — הרי כל הענינים שבכללות העולם ישנם בפרטיות אצל כל אחד מישראל, כך, שיש אצלו "ארץ ישראל" ו"חוץ לארץ", וכן יש אצלו "מערת המכפלה", ואדם וחווה וכו', וע"י עבודתו פועל בעצמו הענין ד"ויקם שדה עפרון גו' והמערה אשר בו גו' לאברהם למקנה" — ענינו של אברהם אבינו, ולאח"ז מצרף אליו גם את יצחק ויעקב (כל ג' האבות), ובמילא נעשה "מרכבה" לה⁶⁰, ולהיותו בביטול ד"מרכבה", עושה כל פעולתיו כפי רצון העליון, ועד לאופן ש"בכל דרכיך דעהו"⁶¹, ועאכו"כ באופן ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים"⁶², ועד שע"י עבודה זו כובשים את כל העולם.

ומובן שהגישה לזה צריכה להיות בדרכי נועם ודרכי שלום, וכפי שאמר אברהם אבינו לבני חת: "גר ותושב אנכי עמכם"⁶³, וכפירוש רש"י: "אם תרצו הריני גר וכו'" (ואשלם ממון), אבל ביחד עם זה, הולך בתוקף, ובטוח שיצליח, ולכן עובד עבודתו מתוך שמחה, וכיון ששמחה פורצת גדר⁶⁴, נעשית העבודה באופן ד"בכל מאדך"⁶⁵, שע"ז ממשיך את ה"מאד" דלמעלה, ועד ש"יעלה הפורץ לפניהם"⁶⁶, בביאת משיח צדקנו, ובקרוב ממש.

* * *

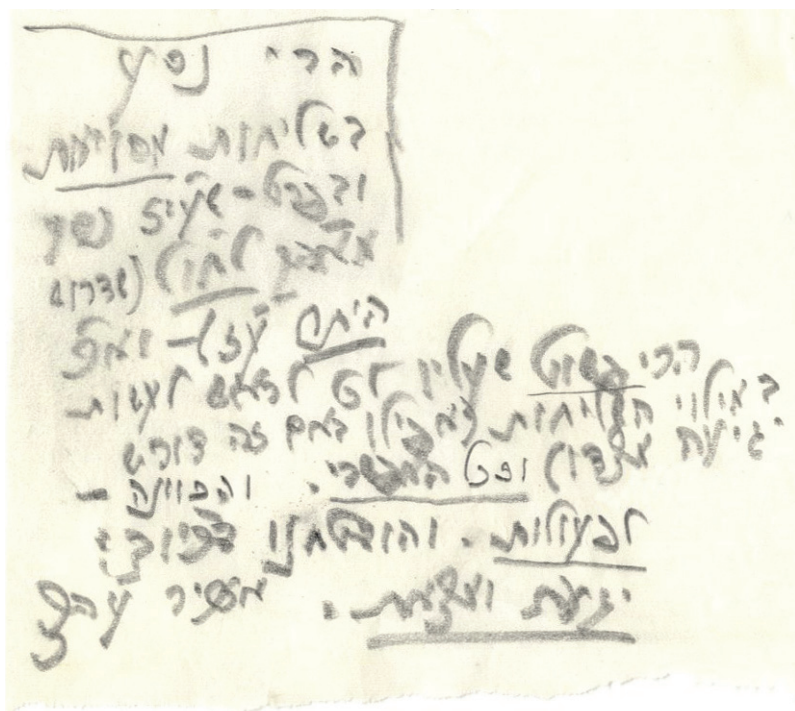
יב. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ואברהם זקן וגו'.

* * *

63) פרשתנו שם, ד.	56) ראה ב"ר פכ"ד, ה. ועוד.
64) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.	57) בראשית א, א.
ועוד.	58) פרש"י ורמב"ן עה"פ. ובכ"מ.
65) ואתחנן ו, ה.	59) קהלת ג, יא.
66) ע"פ מיכה ב, יג. וראה ב"ר פפ"ה, יד	60) ראה ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.
ובפרש"י שם. אגדת בראשית ספס"ג.	61) משלי ג, ו.
	62) אבות פ"ב מ"ב.

הוספה

הרי נסע בשליחות **מסוימת**, ובפרט – שעייז נסע מאה"ק לחו"ל (שדרוש היתר ע"ז) – וא"כ הרי **פשוט** שעליו לכל לראש לעשות במילוי השליחות (אפילו באם זה דורש יגיעה מצדו) **וככל האפשר**. והכוונה – **לפעולות**. והובטחנו בכיו"ב: **יגעת ומצאת**. אזכיר עה"צ.

מצילום כתי"ק, על גלין מכתב השואל.

נסע מאה"ק לחו"ל (שדרוש היתר ע"ז): ראה רמב"ם הל' מלכים פ"ה ה"ט. אנציקלופדי' תלמודית ערך א"י סי"ד (כרך ב' ע' רכד). וש"נ. וראה גם אג"ק חכ"ח אגרת יתכתב (ע' רנז), ובהנסמן בהערות שם. ובכ"מ.

והובטחנו .. יגעת ומצאת: מגילה ו, ריש ע"ב.

לעילוי נשמת

מרת **לויבא מיכלא** בהרה"ח ר' **שלמה ז"ל**

נלב"ע ג' כסלו ה'תשע"ה

זרחי

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי בתה וחתנה

מרת **גיטל** בת **לויבא מיכלא**

ובעלה הרה"ת ר' **שמואל חיים דוד** בן **חי' שרה**

לזכותם ולזכות כל יוצאי חלציהם

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות

פישר